

A. genevensis L. Op zand- en heidegrond. Aan wegen. Sittard, Gronsveld. Leiden (hortus).

A. reptans L. Op grasgrond, op vochtige plaatsen, in duinpannen. Limburg (vrij alg.). den Bosch, Boxtel, Breda, Oudenbosch, Woensdrecht. Nijmegen (Beek, Neerbosch), Arnhem, Kuilenburg, Wageningen, Velp, Rhenen, Voorst, Apeldoorn, Harderwijk, Bunnik, Doorn, Driebergen, Maarsbergen, Amersfoort, Woudenberg. Deventer, Diepenveen, Kampen, Delden. Vollenhove, Steenwijkerwold. Meppel, Weerdinge, Peize. Haren. Oranjewoud. Goutum. Velzen. Bloemendaal, Haarlem. Overveen, Amsterdam. Noordwijk, Vogelenzang, Leiden. Wassenaar. Leiderdorp, den Haag. Naaldwijk, Delft. Dordrecht. Schouwen, Walcheren, Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen.

25. *Teucrium*.

T. Scorodonia L. Op duin- en zandgrond en ruige boschrijke plaatsen. Limburg (vrij alg.). Rosmalen, Boxtel, Box-

meer, Oudenbosch. Breda, Bergen-op-Zoom. Nijmegen (Beek, Ubbergen), Arnhem, Doorwerth, Wageningen, Velp, Ulenpas, Eibergen, Ruurlo, Vorden. Winterswijk, Groenlo, Terborg, Apeldoorn, Gorsel, Harderwijk, Grebbe, Amerongen, Zeist. Diepenveen, Zwolle, Bathmen, Ootmarsum, Oldenzaal. Heilo, Wijk aan Zee, Bloemendaal, Overveen, Bentveld, Aardenhout, Heemstede, Bennebroek, Hilversum, Bussum, Blaricum. 's Graveland. Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout, Vogelenzang. Wassenaar, den Haag, Loosduinen, Staalduin, Voorne. Walcheren (Domburg), Koewacht.

T. Scordium L. Moerassige weiden, vochtige duinpannen. Maastricht. Zevenaar, Borculo. Lisse, Oost Voorne.

T. Botrys L. Op bouwland. Gulpen. Zwolle.

T. Chamaedrys L. Op heuvelachtigen grond, ruige plaatsen, aan wallen, in bosschen. Maastricht. Bergum, Heerenveen, Drachten. Haagsche bosch.

H. HEUKELS.
(Wordt vervolgd.)

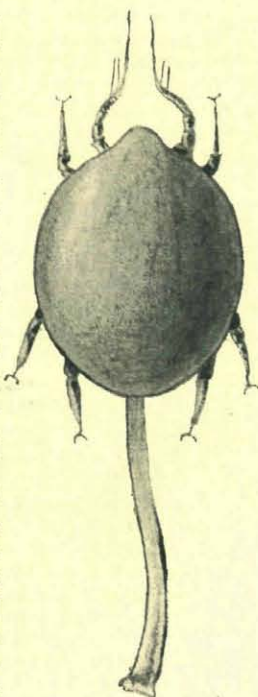
Opmerkingen bij het lezen van „De Levende Natuur.”

(Deel II blz. 207). *Volksnamen van vogels*. Blauwpaapje werd door den vogelopper van den Dierentuin te 's-Gravenhage ook gegeven aan *Ruticilla phoenicurus*. De man is Limburger. Of Blauwpaapje nu Haagsch is, of Limburgsch kan ik niet zeggen. Bij Amersfoort noemde een boer mij *Anorthura troglodytes*: tuilekruiper.

(Deel II blz. 224). Interessant is die waarneming van het zoo overvloedig drinken van de rupsen van *Lasiocampa potatoria*. Zeker heeft degene, die den vlinder den naam van *potatoria* gaf, dat ook gezien, want *potator* beteekent een drinkebroer. Alle rupsen drinken, vooral na droogte gretig dauwdruppels of regendruppels. Iemand, die rupsen kweekt, kan zich daarvan herhaaldelijk overtuigen.

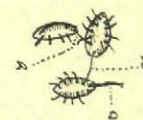
(Deel II blz. 225, kolom 1.). *Hommelmijten*. „De arme beestjes werden geplaagd door kleine vleeschkleurige mijten.” Zie hierover mijne opmerkingen over kevermijten in Deel IV, blz. 251.

(Deel II blz. 225, kolom 2). *Doodgravermijten*. Behalve dezelfde opmerking als hierboven, nog het volgende. Er waren hier 2 soorten van mijten. Onder aan 't borststuk zaten een tiental onbewegelijk op een hoopje”. Ik vermoed dat dit *Uropoda vegetans* waren. *Uropoda* beteekent: staartvoet; ze zitten vast met een elastisch staartje. *Vegetans* beteekent: als planten levend. Hoe komen die diertjes aan dien naam? Ik zal het maar niet historisch behandelen, maar mededeelen, wat men tegenwoordig er van weet. *Uropoda vegetans* gebruikt allerlei kevers en hommels, even als *Gamasus coleopratorum*, als luchtballon, als omnibus of, zooals in de boeken staat, als „vehikel.” En dat doet *Uropoda vegetans* nu weer op zijn eigenaardige manier, zooals geen dier hem na kan doen! Zoodra hij op zoo'n levende omnibus geklauterd is, drukt hij zijn aars tegen het lichaam van zijn vliegmaschine en laat zijn excrementen vrij spel. Deze — ik moet eigenlijk hier het enkelvoud



Uropoda vegetans.

bezigen, dus excrement — dit is groenachtig bruin, wordt in aanraking met de lucht taai en elastisch, en heeft den vorm van een draadje of uiterst dun reepje elastiek. DE GEER meende pl.m. 1773, dat het diertje door dat „pijpje” vochten uit het woondier zoog. De Geer's verbazing steeg ten top, toen hij verscheidene *Uropoda vegetans* aan elkaar zag hangen. De goede *Upsala*-geleerde meende werkelijk dat die diertjes nu van en door elkaar op die wijze het lichaamsvocht van het woondier opsorpten! Later bleek, dat De Geer gedwaald heeft. De *Uropoda*'s zijn in staat, om, zoodra zij een geschikte voedingsplaats op hun „vehikel” bereikt hebben, de „steel” los te laten en weg te loopen. De steel blijft dan aan het vehikel kleven. Maar als wij probeeren, om de *Uropoda*'s van die steeltjes los te krijgen, lukt ons dat niet. Ze houden die steel met hun aarskleppen zoo verbazend hard vast, dat men eerder de steel breekt of de mijten verbrijzelt! Probeer 't maar eens, met een naald, om zoo'n *Uropoda* van zijn vehikel te lichten, en merk dan goed op, hoe de steel door uw pogingen wel tweemaal langer wordt, dan hij is, om dan



met mijn en al met een verbazende kracht terug te springen. Uw naald geeft er zelfs geluid van! Ge moet deze proefneming natuurlijk doen, gewapend met een loep, liefst met eene, die ge, als een horlogemaker doet, in uw oog knijpt. Ik gebruik altijd zulke loepen, dan heb ik mijn beide handen vrij.

(Deel II blz. 225). *Te veel levende hommels in een fleschje*. Tien hommels in één fleschje! Thuis gekomen waren ze dood; ze hadden elkander doodgestoken. Neem me niet kwalijk, maar dat geloof ik niet. Hommels, bijen en wespen hebben een zeer snelle stofwisseling, ademen dus zeer snel; dat kunt ge wel aan hun snelle ademhalingsbewegingen van het achterlijf zien. Ze zijn dus, al hadt ge de flesch met een stukje gaas, in plaats van met kurk gesloten, eenvoudig gestikt uit gebrek aan zuurstof, en tevens vergiftigd in hun eigen uitgeademd koolzuur.

(Deel II blz. 226). *Oorwormen*. „De poppen (van de vlieger) werden zeer geplaagd door oorwormen.” Heeft u niet ondervonden, dat ze ze opaten? De oorwormen eten

werkelijk rupsen, vooral Tortrix-rupsen, zijn dus veel nuttiger dieren, dan wel men denkt, al vreten ze graag aan rijpe peren en Dahlia's. Herhaal s. v. p. uwe waar-

nemingen met vlievlinders en oorwormen, en deel uwe bevindingen eens mede aan *De Levende Natuur*.

Arnhem.

A. C. OUDEMANS.



BOEKBEORDEELING.

Bloem en Blad. Teekeningen van N. van der Waarden. Omslagkalender voor 1901. Uitgave van C. A. J. van Dishoek, Amsterdam. f 1.25.

Wij ontvangen dezen mooien omslagkalender ter aankondiging.

Deze bestaat uit 12 bladen in kleurendruk op stevig wit papier. Een middenschild omvat de dagen en data, en heeft tot breede en sierlijke randen en omlijstingen gestyleerde bladen en bloem. Tot de mooiste van het twaalfstal behooren stellig wel: de boekweit van Augustus en de bramen van September.

H.

Een keur van vaste Planten, geschikt voor Snijbloemen en cultuur in den tuin. Naar 't Duitsch door E. Th. Witte, met 48 pl. door Walter Müller. Compleet in 8 afl. à 80 ct. geb. f 7.20.

Hiervan ontvingen wij afl. I en II. De 12 platen hierin stellen voor: *Pyrethrum roseum*; *Centaurea montana*; *Papaver medicinale*, *Primula cortusoides*; *Pyrethrum uliginosum*; *Delphinium grandiflorum*, *Sulphureum* en *midicaulo* (op één plaat); *Echinacea purpurea* en *angustifolia*; *Phlox divaricata* en *reptans*; *Centaurea ruthenica* en *dealbata*; *Heuchera sanguinea*, *rosea* var. *alba*; *rubescens*; *Doronicum plantagineum* en *caucasicum*; *Helenium Hoopesii*. Deze platen zijn alle mooi en naar de natuur geteekend; de kleuren zijn en zonder hardheid; de text is kort en zaakrijk.

Vele liefhebbers van sierplanten, zullen dit boek stellig met vreugde ontvangen; het bevat een keur van al het moois, dat zich bij ons kweeken laat en, eens aangeslagen, ons jaar op jaar met geur en kleur verblijdt.

H.

Appel en Peer. Handleiding voor het kweeken en snoeien van Appel- en Pereboomen (80 blz. met 60 figuren) door S. Bleeker en H. de Greef, Directeur en Leeraar der Gerard Adriaan van Swieten-Tuinbouwschool te Frederiksoord. 60 ct.

Dit is een aardig en goedkoop boekje voor bezitters van boomgaarden en vruchtentuinen in de eerste plaats, al hebben ze een „bekwamen” tuinman in 't werk. Maar ook voor ieder, die eens weten wil, wat en hoe er bij vruchtboomen gesnoeid moet worden, om veel vrucht te krijgen. Bovendien staat er over aanleg en onderhoud van vruchtentuinen heel veel wetenswaardigs in te lezen.

Het boekje is bevattelijk en eenvoudig geschreven, ieder kan het lezen en ook zonder veel vakkennis begrijpen.

De poging van de schrijvers om ook in Nederland goedkope en degelijke literatuur over 't tuinbouwwak voor iedereen verkrijgbaar te stellen, verdient allen lof. H.

Hoyer's Planten-album No. 1. D. Mijs. — Tiel.

Uit mijn eigen jongensjaren herinner ik mij dit album en ook weet ik nog best met welk een plezier ik er de gevonden bloemen in plakke. Wel kostte het moeite juist die te vinden, welke er in aangegeven en beschreven waren, vooral ook zulke, die niet te groot of te klein waren, maar als je éénmaal een album gekregen hebt, dan doe je ook moeite het te vullen en dat is het voordeel van deze uitgave; het boekje lokt uit tot het beginnen met planten drogen en bewaren. Als 't vol is, is de jeugd nog lang niet om en dan blijft er tijd nog genoeg over om op practischer en doelmatiger manier een herbarium aan te gaan leggen.

Het boekje bevat naast de opklapruimte een bladzijde met de beschrijving der planten die opgeplakt moeten worden. Dat dit kleine Herbarium in albumvorm in de

smaak valt, wordt wel bewezen door de 4 drukken, die er van verschenen. Het is in een stevig en fraai omslag met rood katoenen rug gebonden en kost meen ik 75 cent.

H.

Dr. H. Bos. Leerboek der Plantkunde. Tweede druk. Met 32 gekl. platen en 300 fig. in den tekst.

In den vorigen jaargang gaven wij een aanbeveling van Dr. Bos. Beknopt Leerboek der Plantkunde. Dit was een vereenvoudigde editie van den eersten druk van het Leerboek. En deze tweede druk is een uitgebreide uitgave van het vorige leerboek. 't Is in alle opzichten een mooi en goed boek en ieder aan te bevelen, die ernstig studie wil maken van plantkunde. Als een overgang tot het leerboek van de Vries en Oudemans is het bijzonder geschikt.

Als het werk compleet is hopen wij 't uitvoeriger te bespreken. H.

Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem, No. 22.

Amsterdam, J. H. de Bussy, pp. 74 met 2 illustraties en een tabellarisch overzicht van de samenstelling van een vijftigtal Indische voedingsmiddelen.

Dit kleine boekje spreekt van groote dingen, volbracht met geringe middelen.

Ieder kent het Koloniaal Museum en weet dat het niet alleen een museum is, maar een inrichting, waar met ontzaglijk veel vlijt en offering gearbeid wordt tot uitbreiding van onze kennis der koloniale producten van Oost en West. In dit bulletin wordt o. a. gewag gemaakt van verslagen omtrent de cultuur van *Ipecacuanha*, van Sandelhout, van Arrowroot, Opium, Ricinus en Vanille. Verschillende caoutchouc surrogaten werden onderzocht en opmerkingen gemaakt omtrent de cultuur en verwerking van verschillende Indische vezelstoffen, waaronder het nog veel te veel verwaarloosde rameh, waarvan o. a. onze bankbiljetten gemaakt worden. Een uitgebreide correspondentie werd gevoerd over Nederlandsch-Indische looistoffen en rapporten uitgebracht over wassen en vetten, guano's en oliën, nieuwe koffiesoorten en honderd andere zaken meer. Onder die bedrijven door werd nog eventjes het soortelijk gewicht bepaald van 1350 monsters Indische houtsoorten. Tentoonstellingen werden georganiseerd, belangrijke voordrachten gehouden en verschillende plaat- en boekwerken uitgegeven waaronder uiterst belangrijke voor Onderwijs en Industrie. En dit alles geschiedde met een kostenrekening van nog geen tienduizend gulden, waartoe — o eeuwige schande — Rijk, Provincie en Gemeente samen nog niet eens de helft bijdragen.

Wij bevelen dit bulletin ten sterkste aan voor lectuur en overweging. De slottabel der 50 Indische voedingsmiddelen vormt een zeer piquant en smakelijk nagerecht.

T.

Planten-Terminologie bijeengebracht door A. Fiet, Hortulanus aan de Rijks-Universiteit te Groningen. Assen, Firma W. van Gorcum, pp. 125, tweede verbeterde en vermeerderde druk.

Dit handig boekje is een alphabetische verzameling van kunstwoorden de planten betreffende, met hunne vertaling en aanwijzingen voor de uitspraak, ten dienste van tuinlieden, bloemisten en bloemenvrienden. Het geeft veel meer dan de bekende lijst achterin den achtsten druk van Heukels *Zakflora* en is een onmisbaar werkje voor ieder, die met geleerde plantennamen te doen heeft en graag wil weten wat hij eigenlijk zegt en ook niet gaarne een zot figuur wil maken met de uitspraak. Wij hopen dat het boekje spoedig een derden druk mag beleven en dat de auteur dan gelegenheid kan vinden om ook de woorden afgeleid